

BELLE TEN

Cilt : XLIV

NİSAN 1980

Sayı : 174

PERGE ARTEMİS'İ İÇİN BİR ADAK YAZITI

İSMAİL KAYGUSUZ

Türk Tarih Kurumu adına Prof. Dr. Jale İnan tarafından yürütülen 1976 yılı Perge Kazıları sırasında F-4 Çeşmesin'den¹ çıkarılmış olan yazıtın, yapı gereği olarak ikinci kez kullanıldığı anlaşılmaktadır. Üst yanı kırık olmasına rağmen sağlam kalan alt profili ve biçimine bakılarak, özgün durumunda da bir yapıya ait olduğunu söylemek olasıdır. Kireçtaşından kesilmiş yazıtın ölçüleri: Yüks. 0,40 m. Genş. 0,90 m. Drn. 0,43 m. dir. Harf yüksekliği ise 0,023 m.

(Lev. I, II: Res. 1, 2)

ΜΑΝΑΨΑΙ ΠΡΕΙΙΑΙΚΛΕΜΥΤΑΣ ΛΦΑΡΑΜΥΣΙΑΣΙΡΦΟΤΑΣ
ΑΝΕΘΕΚΕ: ΕΠΙΣΤΑΣΙ

Μάνασσαι Πρειιαι Κλεμυτας ΛΦαραμυ Ιιας ΙρΦοτας (veya ΙιασιρΦοτας)
ἀνέθεκε: ἐπιστάσι

Çevirisi: "İrΦοτας (?) Kabilesinden Wa ve (veya WasirΦoτας) kabilesinden (?) LFaramus oğlu Klemutas, rüyasında aldığı emir üzerine, Perge Tanrıçasına (Wanassa Preiia için adak olarak) dikti."

Karakteristik Harfler: Α Ε Θ Κ Μ Π Ξ Υ

Özgün Pamphylia Harfleri: Μ = Ι = Φ (β, γ, φ; w, v) Ψ (σ)

Yazıtta kullanılan harflerin Perikles (İ. Ö. 469?-429) Çağı donanma harcamaları ile ilgili yazıt parçaları² ve vergi listelerindeki

¹ Bu yazıtı yayınlamam için izin veren ve değerli yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Jale İnan'a teşekkürü zevkli bir görev sayarım... F4 Çeşmesi için bkz. Jale İnan, 1976 Perge Kazıları Raporu, Belleten (163) — 1977, s. 617.

² Bkz. Benjamin D. Meritt, Greek Inscriptions, HESPERIA XXXVII-1968 Yzt. No. 19, Lev. 80: İ. Ö. 430.

harflere³ çok büyük benzerlik gösterdiği; Epsilon (E) nun Eta (H) yerine yazılması ve İki Nokta (:) nın ayırıcı işaret olarak kullanılmasının Arkhaik özellik⁴ taşıdığı gözönünde tutulursa yazıtı İ. Ö. 5. yüzyıla tarihlenmek mümkün görülebilir. Ancak aynı çeşit harflerin İ. Ö. 4. yüzyılın başlarında da kullanılması sürdürüldüğüne göre⁵, İ. Ö. 5. yüzyılın sonları ile 4. yüzyılın başlarına koymak daha sağlıklı olabilir.

MANAΨΑΙΠΡΕΙΑΙ : Perge Artemis'inin, yani 'Αρτέμις Περγαία'nın yerli dildeki adının⁶ yazılışının bilinen en eski varyantı olarak karşımıza çıkmaktadır. Wanassa Preia adına, en son olarak İ. Ö. 4. yüzyıla tarihlenmiş bulunan Sillyon'daki yazıtın⁷ dışında, sadece sikke yazıtlarında rastlanmıştır⁸. Tanrıça, bu adı taşıyan İ. Ö. 3. 2. yüzyıl sikkelerindeki kabartmalarda elinde asa ve çelenk tutan, kısa khiton ve çizmeleriyle Yunan Artemis'i tipinde tasvir olunmuştur⁹. Yalın ve İ hali $\text{Μάνα}\Psi\alpha = \text{Fάνασσα}$ olan sözcüğün Genetivus (İn hali)'u $\text{Μανὰ}\Psi\alpha\varsigma \text{Πρεια}\varsigma$ yazılışı ile 'Αρτέμιδος Περγαίας'ı karşılar¹⁰. Yazıtımızda ise İota Adscriptum'lu Davitus (E hali) ha-

³ Vergi listeleri için bkz. Benjamin D. Meritt, *The Athenian Tribute Lists II*, New Jersey — 1940, s. 72, D18, Lev. XI: İ. Ö. 439.

⁴ İki Nokta (:) ve Eta yerine Epsilon'un kullanılışının İ. Ö. 4. yüzyıl başlarına dek sürdüğüne ilişkin bilgiler için bkz. E. S. Roberts, *An Introduction to Greek Epigraphy I*, Cambridge — 1887 s. 270 ve 380.

⁵ Benzer harflerin kullanıldığı İ. Ö. 4. yüzyıl yazıtları için bkz. Benjamin D. Meritt, *HESPERIA XXXVIII-3*, Yzt. No. 2, Lev. 77: İ. Ö. 386-5, Yzt. No. 3 ve 38: İ. Ö. 4. yüzyıl. Yine bkz. A. G. Woodhead, *HESPERIA XXVI*, Yzt. No. 84, Lev. 58: İ. Ö. 368, Yzt. No. 85, 87 Lev. 58-59: İ. Ö. 375 ve İ. Ö. 362-355.

⁶ Bu yerli ismin 'Αρτέμις Περγαία'ya bağlanması ile ilgili olarak bkz. Wernicke, "Artemis" *RE II* (1), s. 1297. Karş. Adnan Pekman, *Perge Tarihi (History of Perge)*, Ankara — 1973, s. 6, 58: Dipnt. 36. Yine karş. Afif Erzen, *Das Besiedlungsproblem Pamphylens In Altertum*, *Archäologischer Anzeiger H. 3*, Berlin — 1973, s. 391-392.

⁷ Bu son tarihlleme ve yorum için bkz. Claude Brixhe, *Le Dialecte Grec de Pamphylie*, Paris — 1976, s. 165-185: Sillyon.

⁸ Bkz. Head, *HN*, 1911, s. 702, *BMC X*, s. 122; No. 15, 20; Von Aulock, *Syll. Pamphylie*, Lev. 151, No. 4649-4652 ve Claude Brixhe, *Le Dialecte Grec de Pamphylie*, Lev. IV, No. 1.

⁹ Bkz. Somay Onurkan, "Perge'de Artemis Kabartmaları ve Artemis Pergaia", *Belleten XXXIII* (1969) 131, s. 303-323.

¹⁰ Bkz. Claude Brixhe, ayn. es. s. 140 ve Nominativus'u $\text{Μανὰ}\Psi\alpha\varsigma$ Gen. *Fάνασσα* için bkz. s. 161.

linde görmekteyiz. Ancak Tanrıçanın adının ilk harfindeki kırıklık ve harfin sağ bacağına fazlaca eğik yazılmış olması, bizi bu yeni öneriyi getirmeye zorlamaktadır. Yani bu harfin Pamphylia Alfabesindeki $\mathcal{N}$ ıslıklı sessiz harfi olamayacağını gösteren önemli ipuçları var; iyi bir raslantı kabul etmek zorunda kaldığımız şey, adı geçen harfin yazıtımızda kullanılmış olmasıdır. Görüldüğü gibi oldukça dik yazılmış ve çok değişik bir karakterdedir. Oysa ilk harfin ilk bakışta, ikinci satırın başlangıç harfi Alfa ile aynı hizayı sağlayacak biçimde bir sol bacağa sahip olduğu seziliyor. Yani bir Mü (M) karakteri, Mü biçimli bir harfin varlığı hemen anlaşılıyor. Böyle olunca $\mathcal{N}$ ıslıklı sessiz harfinin Fenike Alfabesindeki $\mathcal{M}$ (Tsade - San) harfinden doğduğu¹¹ gözönünde tutularak yorum getirilebilir. Bu harfin Arkhaik Çağda Argos ve Akhaia kolonilerinde, Thera, Krete, Korinthos v. b. da kullanılmakta olan Epikhorik (Yerel) Alfabelerde $\mathcal{M}$ Varyasyonunun yazıldığını H. Jeffery belirtmekte ve Harfler Tablosunda göstermektedir¹². Yazıtımızdaki harfin sol bacağı kırık olmasına rağmen Tsade (San) harfinin $\mathcal{M}$ varyasyonu olduğunu ileri sürüyoruz. Böylelikle özgün Pamphylia Alfabesine bu harfi de katmak mümkün olmaktadır. Demek ki $\mathcal{M}$ nin sol bacağı zamanla kaybolarak $\mathcal{N}$ sbilyantı oluşmuştur. Brixhe göre b, g, f, v, w seslerini karşılamakta olan $\mathcal{N} = \mathcal{F}$ (Digamma) harfleri¹³, İ. Ö. 4. yüzyıl Sillyon yazıtında (str. 1: $\Sigma\upsilon \Delta\iota\mathcal{F}\alpha \dots \Sigma\epsilon\lambda\upsilon\mathcal{N}\iota\upsilon\varsigma \dots$ ¹⁴) birarada kullanıldığı gibi İ. Ö. 3. 2. yüzyıl yazıtlarında da görülmektedir¹⁵. Bundan başka yine aynı yüzyıllara tarihlenebilen Sillyon'daki bir heykel kaidesi yazıtı üzerindeki özel isim ($\mathcal{N}\alpha\nu\alpha\zeta\iota\epsilon\varphi/\Delta\alpha\mu\alpha\tau\rho\iota\upsilon\varsigma/\mathcal{N}\alpha\nu\alpha\zeta\iota\omega\nu\varsigma$) ile Aspendos'daki bir mezar yazıtında geçen aynı özel ismin ($\mathcal{M}\acute{\epsilon}\nu\epsilon\iota\varsigma/\mathcal{F}\alpha\nu\alpha\zeta\iota\omega\nu\varsigma$ ¹⁶) başlangıç harfi olarak ikisinin de yazıldığını görmekteyiz. Bu nedenle elimizdeki yazıtta aynı sesleri veren üç harfin ($\mathcal{M} = \mathcal{N} = \mathcal{F}$) de

¹¹ Bkz. Ramsay, JHS - 1888 I, 242 ve II, 22; Pamphylia Alfabesi özellikleri ve kökeni için bkz. E. S. Roberts, An Introduction to Greek Epigraphy I, s. 217, 317 ve Claude Brixhe, ayn. es. s. 3-9.

¹² Bkz. H. Jeffery, The Local Script of Archaic Greece, Oxford - 1961, s. 33; Jeffery, İonia Alfabesinde bu harfin "S" yi, diğer bazı alfabelerde ise "W" ve "X" seslerini karşıladığını açıklamaktadır. Ayrıca karşı. Claude Brixhe, ayn. es. s. 9.

¹³ Bkz. Claude Brixhe, ayn. es. s. 4-6 ve 51, 53, 57.

¹⁴ Bkz. Claude Brixhe, ayn. es. s. 168.

¹⁵ Bkz. Claude Brixhe, ayn. es. s. 271, 276.

¹⁶ Bkz. Claude Brixhe, ayn. es. s. 186, 241.

kullanılması yadırganmazsa bile, ilk kez görülmesi ve harfin aşamalarını göstermesi ile yazıtın eskiliğini vurgulaması yönünden önemlidir. Ayrıca yazıtta iki yerde daha geçen M nin, kullanıldığı isimlerin kökenleri dikkate alındığında –aşağıda verileceği gibi–, Mü harfi olduğunu düşünmek gerektiği ortaya çıkarıyor.

Yazıtta geçen Pamphylia Alfabesinin diğer özgün harfi Ψ nin Çifte Sigma ($\sigma\sigma$) olduğu¹⁷ ve bazan bölgede Ksi (ξ) yerine de kullanıldığı bilinmektedir¹⁸.

ΚΛΕΜΥΤΑΣΛΦΑΡΑΜΥΝΙΑΣΙΡΦΟΤΑΣ: Buradaki özel isimlerin yeni olduğu görülüyor. Ancak C. Brixhe'nin sınıflandırdığı –τᾶς sonekli isimler grubuna¹⁹ ve F. Dornseif - B. Hansen'in dökümünü verdiği –ύτας, –ώτας la sonlanan özel isimler (Kişi, yer, dağ, ırmak v. s.²⁰) arasına girebilecek iki isimle (**Κλεμυτας... ΝιασιρΦοτας** veya **ΙρΦοτας**) karşılaşıyoruz bu yazıtta. Her iki isim de Nominativus (Yalın hali) halinde bulunmaktadır. **Κλεμυτας** (κλέος, ου, τό veya κλεις Gen. κλειδος, ἡ –İonik κληίς, Attik κλής- sözcüğü ile μύτης, ου, ὁ = μύττος dan çekilmiş bir bileşik isim gibi görünüyor.) isminin L. Robert'in üzerinde açıklamalar yaparak tartıştığı **Μυτᾶς, Μύτων, Μυτίων, Μύττος** v. s. Grekçe özel isimler ailesiyle ilgili olduğu düşünülebilir. Aynı kökten ileri sürdüğü bu isimlere ve özellikle **Κλεομυττάδης**²¹ e yakınlığı açıktır. Yine **Κλειοίτας - Κλειότας** ve **Κλέμαδης** gibi özel isimlerle²² de akrabalığı var gibi görünüyor.

Patronymikon (baba adı) olarak kabul ettiğimiz Genetivus halinde bulunan **ΛΦαραμυ** (= **ΛΦαραμου**) nun Nominativus (Yalın hali) u **ΛΦαραμυς** tür. **Πάλαμυς, Λάτραμυς, ἸΑδραμυς - ἸΑτραμυς**²³ özel

¹⁷ Bkz. E. S. Roberts, ayn. es. s. 316 ve Hermann Gollitz, Sammlung Der Griechischen Dialekt Inschriften, Göttingen - 1884, s. 360, 370. Karş. Claude Brixhe, ayn. es. s. 8.

¹⁸ Bkz. Claude Brixhe, Le Dialecte Grec de Pamphlie, s. 8, 186.

¹⁹ Bkz. Claude Brixhe, ayn. es. s. 134: ἀργυροῦτᾶς ve σπαπιροῦτᾶς örnekleri ve açıklamalar.

²⁰ Bkz. F. Dornseif - B. Hansen, Rückläufiges Wörterbuch Der Griechischen Eigennamen, Berlin - 1957, s. 141-142.

²¹ Bkz. L. Robert, Noms Indigenes L'Asie Mineure Greco - Romanie, Paris-1963, s. 192-193.

²² Bkz. Pape - Benseler, Wörterbuch der Griechischen Eigennamen, Braunschweig - 1875, s. 673-4.

²³ Bkz. F. Dornseif - B. Hansen, ayn. es. s. 306: –μυς sonekli isimler.

isimleriyle benzerlik taşımaktadır. Gerçekte ise her üç isim için de yerli Anadolu isimleri olduğunu söylemekte sakınca olmamalı. Çünkü görüldüğü gibi sonekleri gözönünde tutulduğunda Hitit, Luvi dillerindeki “—muwa, - muwas, - muwati” sonekli “Ana - muwa, Puna - muwas, Pana - muwa²⁴ v.s.” isimlerinden gelen “Κυδραμυας, Ζοφαμυς Πυναμυτας - Πυναμυφας - Πυναμυας κτλ. isimlerine çok benzemektedirler. Kaldı ki Luvi dili isim ögelerinden “—Muua”nın “—μοας, - μυας - μυης, - μυς, - μουας, - μως, - μοτης, - μοτος, - μυτης, - μουτας biçimlerinde Anadolu’da Grekçe özel isimlerde sonekler oluşturduğu bilinmektedir²⁵.

“LFaramus oğlu Klemutas (Κλεμυτας ΛΦαραμυ)”, ya kentin yabancı, yani bir başka yerli ya da kentin bir phyle (φυλή, ή) sine mensup olmalı, İ. Ö. 3. yüzyılın sonu 2. yüzyılın başlarına tarihlenen Pamphylia kökenli bir bronz plâkadaki anlatım (Ουφραγφεις/...Κεδειφᾶτης/Ουφραγφειτης Λυκομιτῖραι²⁶) ile bir yakınlık görülmektedir yazıtımızda. Demek ki son isim bir ethnikon veya bir demotikon olabileceği gibi, bu yazıtta geçen Λυκομιτῖραι benzeri bir phyle, yani kentin bir kabilesinin adı da akla gelebilir. Ιασιρφοῦται isimli bir Perge phylesinden sözedileceği gibi; bazı benzer isim ve ifadelerden hareket ederek bir başka ve belki daha tutarlı yaklaşımda bulunabiliriz. Bunu sözcüğü açarak, yani iki sözcüğün birleşmesinden oluştuğunu belirleyerek yapabiliyoruz. Şöyle ki Ιασιρφοῦτας ın Οὔας²⁷ = Βας²⁸ ve Ἰρωῦτης²⁹ (= ἱρωτός, ή, όν: kutsanmış, takdis edilmiş..) veya Εἰρωῦδας - Ἡρωῦδας³⁰ gibi özel isimler yahut anlamlı sözcüklere ayrılabilirdiğini görüyoruz. Bu çözümü kanıtlamaya çalışalım: bir kere Ιας’ı, Οὔας ve Βας yazılışlarıyla Phrygia’da bulabiliyoruz³¹. Yine C.

²⁴ Bkz. E. Laroche, Les Noms des Hittites, Paris - 1966, s. 31, 55, 135.

²⁵ H. J. Houwink Ten Cate, The Luwian Population Groups of Lycia and Cilicia Aspera During The Hellenistic Period, Leiden - 1965, s. 167-8.

²⁶ Bkz. Claude Brixhe, “Une Tablette De Juge D’Origene Probablement Pamphylienne” BCH XC-1966 II, s. 653-663.

²⁷ Bkz. MAMA VII, s. 95, Yzt. No. 424: Bās Gen. Οὔα.

²⁸ Bkz. MAMA VII, s. 84, 104 ve 108; ayrıca Βα (f) özel isminin Nom. ve Dat. hali için karş. MAMA I, s. 75.

²⁹ Bkz. Pape - Benseler, ayn. es. s. 568.

³⁰ Bkz. F. Dornseif - B. Hansen, ayn. es. s. 129.

³¹ Aynı özel ismin çeşitlemeleri için bkz. Claude Brixhe, Le Dialecte Grec de Pamphylie, s. 238: Bās - Bātos ve Pape - Benseler, ayn. es. s. 199: Bās, -Βασίας (m) Βασία (f) Βάσι (İspanya’da bir yer adı, karş. Ptolemaios 2, 6, 71). Ayrıca

Brixhe bu ismi - ᾱς, ᾱ ve - ας ατος sonekli'ler arasında incelemektedir³². Burada aynı özel ismin Dişil Genetivus halini buluyoruz³³. Nominativus'u Οῦα veya Βα şeklinde yazılan bu kadın ismi yazıtımızda Pamphylia lehçesine uygun yazılışı Να nın Genetivusunu görmekteyiz. Şu halde bir metronymikon (ana adı) ile karşılaşmış oluyoruz. İ. Ö. 2. yüzyıla kadar Pamphylia yazıtlarında kullanılış sık rastlanan bir durumdur³⁴. Öyleyse "Wa (veya Ba) ile LFaramus'un oğlu Klemutas (Κλεμυτας ΛΦαραμυ Νιας)"ın mensup bulunduğu kabile; ΠυναμυΦας = Πυναμυας, ΔιΦιδωρους = Διδωρος³⁵ örneklerinde olduğu gibi Digamma (F) sız Ιρῶται veya Ειρώδαι³⁶ düşünülebilir. Üstelik uzak bir olasılık da olsa sözcüğün içerdiği anlam, Perge Artemisinin hizmetinde ve anaerkil bir kabileyi gösterebilir. 2. str. ἀνέθεκε: ἐπιστάσι: Yerel Pamphylia Alfabesinde Epsilon (E) ve Omikron (o) uzun okunurdu. Omega (Ω) yoktu ve Eta (H) ise Spiritus Asper (Sert nefesli) olarak yazılmaktaydı³⁷. Iota (ι), Epsilon - Iota (ει) ve uzun Epsilon (ε) yerine geçebilir: πάλα ις ειράω = πάλα εις ιαρόν; Μάνες = Μάνεις = Μάνις κτλ³⁸. örneklerinde olduğu gibi yazıttaki bu sözcükleri de ἀνέθηκε ἐπιστάσει olarak görmek gerekecektir.

Son sözcük için birkaç değişik anlamıyla yorum getirilebilir: Klemutas'un Wanassa Preiia için ya mensup olduğu phylenin "bir kararıyla³⁹" ya da Tanrıça'ya "saygı için, onur olsun diye⁴⁰" bu yazıtı

---

bkz. ve karşı. H. Van Herwerden, Lexicon Graecum Suppletorium et Dialecticum, L. Batevorum - 1910, s. 265: Βασίας (Arkadia'dan) = Φασίας (Boiotia'dan).

³² Claude Brixhe, ayn. es. s. 10-13.

³³ Βᾱς, ᾱ Özel isminin Dişil şekli için bkz. L. Robert, BE - 1964, s. 228.

³⁴ Bkz. Claude Brixhe ayn., es. s. 283; Yzt. No. 164, s. 284; Yzt. No. 166.

³⁵ Bk. Claude Brixhe, ayn. es. s. 51 ve 137.

³⁶ Bkz. Claude Brixhe, ayn. es. s. 105; ᾱς, ᾱτος = ας, αδος ve ayrıca ΙρΦοτας in ses benzerliği için bkz. ayn. es. s. 168-9; Sillyon, Yzt. No, 3, str. 7... Ηε|Ιό-ταισι ve str. 35... Ηε|Ιότας ve açıklamaları.

³⁷ Bkz. E. S. Roberts, An Introduction to Greek Epigraphy I, s. 316 v.d.

³⁸ Örnekler için bkz. Claude Brixhe, ayn. es. s. 167, 185 ve ayrıca Μάνης özel adının bölgesel yazılışları için bkz. Yzt. No. 3, 37, 39, 45, 67, 98, 99...

³⁹ Bkz. Immanialis Bekkeri, Suidae Lexicon, Berolini - 1854, s. 408: ἐπίσ-ταισις = γνῶσις, ἀντι τοῦ κρίσις...

⁴⁰ Bu sözcüğün başka anlamları için bkz. Liddell - Scott, A Greek - English Lexicon, Oxford - 1948, s. 659.

sunmuş olduğu anlaşılabilir. Ayrıca sözcüğü $\acute{\epsilon}\pi\iota\sigma\tau\alpha\sigma\iota\varsigma = \acute{\epsilon}\pi\iota\sigma\tau\acute{\alpha}\tau\eta\varsigma$ ⁴¹ anlamında görüp “Koruyucu, baş Tanrıça Wanassa Preiia için” demek de mümkündür.

İkinci ve belki en tutarlı ihtimal ise Klemutas'ın, $\text{I}\rho\text{F}\delta\tau\alpha\varsigma$ sözcüğünde yatan “kutsanmış, takdis edilmiş, kutsal” anlamından hareketle bir rahip olabileceğini gözönüne alıp yaklaşımda bulunmaktır. Bu da $\acute{\epsilon}\pi\iota\sigma\tau\acute{\alpha}\sigma\iota$ nin, L. Robert (Hellenica XI, 544)'in bir Didyma yazıtında açıklığa kavuşturduğu “ $\delta\iota$ $\acute{\epsilon}\pi\iota\sigma\tau\acute{\alpha}\sigma\epsilon\omega\upsilon\upsilon$ (rüya emri gereğince, rüya emri ile)” ibaresiyle aynı anlama geldiğini⁴² kabul etmekle olabilir. Nedeni ne olursa olsun “Wa” isimli bir kadınla “LFaramus” isimli bir adamın oğlu olan “Klemutas”, niteliği hakkında birşey söyleyebilmemiz mümkün olmayan bir yapıyı Perge'nin ulu Tanrıçasına adak olarak sunmuştur. İ. Ö. 5. yüzyılın ikinci yarısı veya 4. yüzyılın başlarında bu kişinin Perge'de bir din adamı ya da yönetici olarak çok önemli bir yeri olmalıdır.

⁴¹ Aynı anlamda kullanılan $\kappa\alpha\tau\grave{\alpha}$ $\tau\eta\upsilon$ $\acute{\epsilon}\pi\iota\sigma\tau\alpha\sigma\omega\upsilon$ formulünün geçtiği ve İ. Ö. 6. yüz yıla tarihlenen yazıt için bkz. M. N. Tod, A Selection of Greek Historical Inscriptions, Oxford - 1951, s. 10: Yzt. No. 7.

⁴² Makalenin İngilizce metnini inceleyen sayın Profesör R. Merkelbach'ın bu önerisi ve diğer eleştirileri için kendisine teşekkürü bir görev bilirim.